

A BÁNYA

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . 12 K. || Félévre
Negyedévre . . . 3 K.
HIRDETÉSEK DIJSZABÁS SZERINT.

6 K.

Felolós szerkesztő:
Dr. BISCHITZ BÉLA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP
Szerkesztőség és kiadóhivatal
Budapest, IV., (Belváros) Molnár-u. 33.
TELEFON 108-00.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

A földgázról.

A „Gyáriparosok Orsz. Szövetsége” székelyföldi fiókjának közgyűlése alkalmából.

Óda a földgázról.

1672-ben írta Frank nagyszombati szász gróf.*

Mi benned ritkaság, természet éttakarta,
Amig körét futá Isten világló napja,
Ezren felül hetedfél százat meghaladván:
Tűz VILLAN Meg a Wal ősz VirraDatján.**
Nyugatról csörtető vidám pataknak partján,
(Sűrű bokrok közül homokágyán haladván)
Észak felől voná jó Bacchus sátorát fel,
S délen szelid Ceres-ütött dús tanyát fel,
Hol csordapásztorok legeltetik a nyáját
S hol nádat metszeni szokott Pán, furulyának,
Ahol Titirus ernyedő hurját felajzza;
S a keskeny völgy ölen Amerzillisét dallja.
Vulkán is műhelyét fel ottan állította.
A szomszéd istennőt szerelem füzi hozzá.
Mélyen a föld alatt épült a fényes kamra,
Igy csöndes kékjüket ott lenn semmitem zavarja.
Két forrásban kitör felül a gőz, buzogván,
Száll, száll a sós-elem a zavaros csatornán,
Melytől, ha izleled, megborzongasz beléje,
S szurok-sötét seprőt csak egyre dob melléje.
S a szürke ár alig hogy megered ezenbe,
Oly halkán folydogál, aliglan ötlük szembe,
Egyszerre megdagad, üdén omol előre,
Lágyan reng, csörg önvájta öblébe’.

* A régi erdélyiek ismerték a földgáz lidércfényét s a poéták a 17. században is énekeket zengtek róla. Egy fennmaradt ezen énekek közül: német nyelven írta Frank nagyszombati szász gróf, amikor Báznafürdőt felfedezték. Magyarra fordította most Versényi György.

** Az eredeti kronostikon MDLLLVVVVII. 1672 a felfedezés ideje.

Földgáz Erdélynek!

Marosvásárhelyen közgyűlést tartott a Gyáriparosok Országos Szövetségének székelyföldi fiókja és ezen a közgyűlésen elhatározó lépés történt a földgáz sorsa tekintetében.

Nem az ott elfogadott határozati javaslat jelenti a döntést. Azt hisszük és jól hisszük, hogy maga a Gy. O. Sz., amely pedig egyik legelőkelőbb szervezete az ország közgazdasági factorainak, se arrogálja ezt magának. Hanem fontos és elhatározó fontosságu a gyűlésen és ennek keretében kialakult lelkes hangulat, amely alól senki se vonhatta ki magát. Épp oly kevésé kissármási Mály Sándor, a pénzügyi kormány képviselője, akit tisztelgő ünnepléssel vettek körül a székelyek, mint bárki más. Hallottuk báró Hatvany-Deutsch Józsefet kipirult arccal, ragyogó szemmel, bensőséges lelkesedéssel szólni a székelyekről, ezek érdemeiről és minden nemzeti áldozat meghozatalára érdemes voltáról. Hallottuk a székelyek vezérszellemét, Sándor Jánost, ezt az érdemes és közgazdaságilag is mintaképül odaállítható férfiut, aki ismert szerénységével, de egyben szilárd eltökéléssel követeli a nemzet százados adósságának beváltását, végre-valahára a nemzet hálájának nyilvánítását: hogy a székelyföldön felfakadt gázból jusson egy kevés a székelyeknek is, hogy továbbra is teljesíthessék önként vállalt nehéz hazafiui köteleességeiket.

Hát teljesíthessék! A nemzetnek mindent el kell követnie, hogy a székelyek földjére egy jobb kor virradjon! Ahol oly csodálatos fejlődést képes rövid egy évtized

„Palace Szálloda“ Budapest, VIII., Rákóczi-ut 43.

A szálloda éttermeiben esténként kolozvári Pongrácz Lajos hangversenyez. Elsőrendű magyar és francia konyha. Elsőrendű borok.

UNTERREINER JÁNOS volt alsótrafüredi vendéglős vezetése mellett.

alatt produkálni a munka és szorgalom — mint ezt Marosvásárhelyen láttuk — annak a népnek megvan az életképessége. Adja meg hozzá a pénzügyi kormány most a lehetőséget, a földgázt!

Beszélgetések.

Bürger Albert

sörgyáros, a Gy. O. Sz. székelyföldi fiókjának elnöke.

Marosvásárhely egyik legtekintélyesebb és leggazdagabb polgára. Modern nagyiparos, akinek gyára a legversenyképesebb egész Erdélyben. 500 munkást foglalkoztat. Értelmes tekintet, világos, határozott beszédmodor. Üzletember, aki számokban beszél, mikor a földgáz mellett foglal állást.

„Uram, — kezdte a beszélgetést — áldás lesz erre a városra a földgáz. Nem ábrándvilág, nem képzelődés az, mikor erősen hiszem, hogy ennek a fejlődésképes városnak eddig ismeretlen perspektivákat nyit meg a földgáz. Nincs kétségem az iránt, hogy az ipartelepek egymásután szinte nőni fognak a földből, pláne mikor oly megértő és zseniális ember városunk vezetője.

— Sokan nyilatkoztak már róla e hangon — szóltam közbe.

— Bernády zseniális ember — válaszolta a világ legtermészetesebb hangján. — Ritka zseni, akire büszkék vagyunk. Az ő hatalmas koncepciókra képes agya, ritka szorgalma, vasakarata nagyobb munkakörre predestinálta. Ahol körül néz kegyed, ami itt szép, ami itt figyelemreméltó, az mind Bernády munkája, az ő fáradszónak buzgóságának eredménye. Mi?... Mi feltétlenül meghajlunk előtte és követjük szándékosan. Nem mondom, hogy vakon követjük, pedig tény, hogy úgy cselekszünk. Követjük őt nem mint többség, hanem mint egy ember. Megérdemli, mert amit tesz, az jól van téve. Az a decennium, amióta ő e város élén áll, eladdig ismeretlen fejlődés periódusát nyitotta meg Marosvásárhely számára. Mikor mi nem is gondolunk a földgázban rejlő szédítő erőforrásra, akkor a mi polgármesterünk — ő tudja, miképp terelődött rá figyelme — már meghallotta, már informálódik, — ismét ő tudja, hol, merre tanulmányoz és előáll, hogy ezzel az alkalommal pedig nekünk élnünk kell és tesz-vesz, fárad, laborál, éjt-napot egygyétéve és megnyer mindannyiunkat ennek az eszmének.

... És ne is menjen messzire! Ime itt vagyok én. Fülelem hegyéig meg vagyok nyerve. Amint itt a földgáz, abban a szent pillanatban habozás nélkül azzal fütök, az az én hajtóerőm.

— Lelkesedésből?

— Ah, dehogya! Üzletember vagyok, tehát számítok. Nézze csak, kedves doktor ur, ez az én számításom: Ma én 2-20 koronás szénnel fütök. Aknaszetet kapok, de azt mondom Önnek, hogy biz az erősen palás, néha köves, igen köves, t. i. akad benne 1/4 mázsás kő is, tiszta kő,*) amivel ugyebár nem fütöhetek... Egyszer már kértem, hogy dobják ki a követ, megfizetem mint szenet, csak a

*) Nem lehet érdekünk a nekünk megnevezett bányát közelebről megjelölnünk.

fuvarát ne fizessem érte. Se pala, se kő nincs a földgázban.

De ez még jelentéktelenebb szempont. Ámde megállapítottam, hogy a földgáz engem de facto olyan helyzetbe hoz, mint anilyenben azok a tisztességes csehországi vállalatok vannak, melyek közvetlenül barnaszénbányák mellé települtek. Ezeknek kb. 1 koronájukban van a szén és ez már — óriási előny.

Ezenfelül technikailag is könnyebben alkalmazható a földgáz. Egy fűtő tiz helyet is ellát, egyebet se tesz, mint egy Wasserstandtól a másikhoz megy; ezzel fütőket takarítok meg. Nincsen többé inproduktív kiadásom a salakkihordásra, nincs többé kőszénbeszállítás a kazánhoz. De, kedves Szerkesztő uram, ugye az se kicsiség, hogy a földgáz nem sztrájkol, mindegy neki, van-e vagonhiány, árutorlódás, hófuvás, sőt egyszer az én gyáramban egy hegycsuszamlás következtében beállott vonatkiszállítás okozott hosszabb üzemzavarokat az így bekövetkezett szénhiány következtében. Egyezőval az üzembiztonságot növeli a földgáz.

— És az új ipartelepek?

— Hát lesz itt, kérem, első sorban is üvegyár.

Ennél az iparágnál az a fontos, hogy minél magasabb hőértékű gáz álljon rendelkezésre. Ha jó a gáz, jó az üveg. Ez a legjobb methángáz, mert 99,25%-os (Igy!... A szerk.) És mert ilyen és mert ez a feltétel, versenyképes lesz a vásárhelyi üveg a legjobb külföldi üvegekkel.

— Igen, de van-e itt kvarc?...

— Ugy hisszük, van jó hegyi kvarc, meg itt a Maros fővenye.

— És vállalkozó tőke?

— Lesz. Kell lennie! Oly iparágak, melyek nagy erőt igényelnek, bizást idetelepsznek. Így a levegőből a műtrágya előállítását épp úgy megkísérelhetjük, mint Norvégiában a nagy vízi erőművekkel.

A családtagok jöttek be az emelkedett izléssel berendezett dolgozószobába és társadalmi kérdésekre terelődött a szó. Ámde látnivaló volt, hogy verzátus, tág látókörű férfiú Bürger Albert.

Tauszik B. Hugó

kereskedelmi és iparkamara elnök, az Agrár takarékpénztár vezérigazgatója.

Középmagas, galambósz férfi, aki Marosvásárhely fejlődésének szintén egyik erős tényezője. Pénzügyintézete elsőrangú vezető vidéki intézet, mely 24 fiókot létesített Erdélyben és 2 millió korona befizetett alaptőkével lendíti fel Erdély közigazdasági életét.

Ő már nem közvetlenül érdekelt fél a földgáz szempontjából.

Mi bankemberek — szólott csendes hangon — kissé, hogy úgy mondjam, óvatosabban kezeljük a kérdést. Ezt úgy akarom értelmezteni, hogy nem lévén közvetlenül, azaz oly közelről érdekelve, mint a helybeli gyárosok, nagyobb körültekintéssel járunk el, ha arról van szó, hogy mi bankok, új iparvállalatok létesítésében tevékenyen részt vegyünk. Ez nagyon természetes is, hiszen nem ez a mi alapszabályszerű célunk. Nem mondom, hogy elzárkózunk előle, de egyelőre bevárjuk a fejleményeket, itt lesz-e a földgáz, milyen és mennyi lesz, hogyan lesz és akkor állítjuk bele az ország közigazdasági

RUGGYANTAÁRUKAT, ASZESTÁRUKAT, SZÁRAZ és ZSIROS
TÖMÍTÉSEKET LEGMEGBIZHATÓBB MINŐSÉGEKBE SZÁLLIT AZ:

ÁLTALANOS MŰSZAKI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, V. ZRINYI-UTCA 1. GRESHAM PALOTA.

életének perspektívájába, hogy mily produktív iparágak létesítéséről lehet szó.

Mint kamarai elnöknek határozott meggyőződése, hogy a helybeli gyárak nyomban élni fognak a kedvező alkalommal és áttérnek a földgáz-üzemre. Nem kétkedem abban sem, pillanatig is, hogy a földgáz-üzem feltétlenül beválik. Sokkal nagyobb az irodalma, ami a tudomány megállapításainak leszűrődése, semhogy ne tudnánk ebből indokolt következtetéseket levonni. Új ipartelepek létesítésére Vásárhely kétségen kívül kedvező hely és megvagyok győződve arról, hogy egész sora keletkezik itt az új ipari alapításoknak. Hogy speciell mi még nem foglalkozunk vele, ennek oka, hogy mi mint pénzügyintézet, eddig egyáltalában tartózkodtunk az iparvállalatoktól.

Désy Zoltán

nyug. államtitkár, Marosvásárhely város egyik orsz. képviselője.

A nyugalmazott pénzügyi államtitkárral az utcán találkozunk, amikor pompás négyes fogatából a városháza előtt kilépett. Marosvásárhely — bár szomszédos birtokán van állandó lakása — az ő igazi pátriája, e város és megyéje életében visz vezetőszerepet. Az ő államtitkársága idején tört fel a sármási gáz és vásárolták meg 100 ezer koronáért Veszprémi Antal kissármási főszolgabírótól. A nyugalmazott államtitkár nézete szerint is nagy perspektívákat nyit meg a földgáz, melynek kihasználását a koalícióra nézve a kormányzása második két évében beállított nehéz politikai viszonyok tették lehetetlenné. A kérdéshez szükséges mély gondossággal nem is foglalkozhattak vele, de hiszi és tudja, hogy óriási fontosságú kérdés az ország közgazdasági relációjára nézve. Hiszen voltaképpen azért is volt éppen ő az, aki a földgáz-forrást megvásárolta és másrészt itt van Wekerle ritka előrelátása, hogy oly belterjesen foglalkozott a földgáz egész kérdésével és irodalmával. Egyébként az is meggyőződése, hogy Marosvásárhely az ő élénk üzleti életével, min fővonalmenti város, az életképes székelység centruma, különösképpen alkalmas ipari központtá való kialakulásra. Ő is bizik ebben, amint kívánatos is az egész ország érdekében.

Itt már politikára fordult a beszéd sora, ez pedig nem tartozik lapunk keretébe, bármily érdekesen világítja is meg Désy Zoltán a koalíció helyzetét, végét és a mai regime-ről való felfogását. Mégis annyit, hogy nem busul ennek elkövetkezésén, mert a koalíció életképtelenségét látta, fudta és inkább örül ismert emberek kormányrajutásának, akiknek t. i. politikai multjuk is ismert, mintha ismeretlenek lennének ma az ország urai.

Köllő Ignác

Marostorda vármegye ahszánja.

Erdély aranykora virrad fel most reánk — mondotta ez az aranykedélyű, kedves öreg ur. Én ugyan nem vagyok nemzetgazda, de azt mondhatom, hogy ez a gáz át fogja alakítani ezt a földet. Most az Agrárbank közbenjöttével a mezőségi és nyárádmonti helyi érdekű vasutakkal foglalkozunk és ezek közelebb hozzák a Csikséget, t. i. a csikmegyei erdőségeket. Négy vármegyét kapcsolunk így össze. Szóval megindul egy jobb korszak, amit oly régen oly epedve várt a székely, csak itt legyen a földgáz.

Bernády György

Marosvásárhely sz. kir. város polgármestere.

Karakterisztikus arc, éles arcél, szelid kék szemek, amelyek futólagos pillantásra nem sejtetik a törhetetlen energiát, ami ennek az embernek az énje, elválaszthatatlan sajátossága. Csendes beszédmodoru, disztíngvált gentleman benyomását teszi, aki a szó szoros értelmében nem látszik tudni, hogy ennek a városnak ő a Teddy-je,* vagy mondjuk olyan sarkantyúja, mint Lueger volt Wiené. Akárhon s akármerre fordul meg az ember Marosvásárhelyen, tele van nevével és dicséretével a város. Mi szántsándékkal kerestünk helyeket, ahol ő nem lehet népszerű. Akartuk tudni, meddig terjed egy magyar városban egy ilyen városfő suggestív ereje. Kemény gerincű férfiakkal beszélünk, ezek egynémelyikének igen kellemes és művelt feleségével. Amint élesen elhatároltuk a megyét politika és város közt, még ellenfelei is elismerték, hogy „dolgosabb, tisztességesebb, nagyobb munkabírású és városáért jobban élni-halni tudó férfit sohase láttak. Hogy tényleg ő mindennek a kieszelője, amit ez a város produkált. Ő hajt végre minden tervet, dolgozik szakadatlan, csak tulságosan erősen hajt, mindent meglát másutt, mindent meg akar csinálni honn és mindazt, amit ő akar, nem bírhatják meg a vásárhelyiek, ahol a kispolgár tönkre fog menni a pótdádok terhe alatt.“**

És tényleg, sok mindent csinált Marosvásárhelyen. Végignéztük az ő intézményeit, a városi műveket és a márványtáblák sokasága beszédesen hirdeti egy szorgalmas ember munkája eredményes voltát. Adjuk át neki a szót, jellemezi ő önmagát tényeivel anélkül, hogy akarná:

Igenis! fanatikus hitem és meggyőződése az, — mondotta behatóbb vita után — hogy kolosszális fontossága van a földgáz-kérdésnek. Hallottam persze róla, de „A B á n y a“ érdekes közleményeit igazán a legnagyobb figyelemmel kísértem és utalásai közgazdasági kihatásaira nem tévesztették el hatásukat. Mint b. lapja helyesen értesült, Pfeiffer Ignác tanár urral az ott jelzett időben Amerikába utazunk és két hónapig fogom tanulmányozni az amerikai gázkutakat és a gáz felhasználását. Nemrég jöttem meg Drezdából, Hamburgból, ahol teljesen a sármási gázzal azonos természetű gáz jelenlétét konstatálták. Mindent és mindenütt megsejlelek, hogy amit csinálunk az jó, a legjobb legyen.

A gáz fruktifikálására nézve mi nem kívánunk rivalizálni senkivel. Mi tudjuk, hogy ebben a városban van életerő, van expansív erő, van vigens üzleti élet, kereskedelmi szellem. Környéke tiszta székely, a legjava a magyar fajnak, ritka értelmes, becsületes, szorgalmas, munkásnépek elsőrendű anyag. Csak munkaalkalom kell s ennek megteremtésén fáradozom, mert tisztában vagyok azzal, micsoda hallatlanul szerencsés alkalom a földgáz.

Mihelyt megkapjuk a pénzügyminisztertől, a városi üzemekben rögtön erre térünk át. Ott a mostani g á z g y á r u n k. (Igazán ultramodern berendezésű, remek gyártelep külsőleg-belsőleg). Az

* A yankee (olv. jenki) becző nevének hívja Roosevelt Tivadart, akit Washington után legnagyobb elnökének most, tehát még életében tart. Tényleg többet használt a nagy Unió nimbuszának, mint 4—5 elnök együttvéve.

** Hazánkban 3 város van, ahol nincs pótdád. Ezek közt — ami elég csodálatos — Körmöcbánya. A városok 25%-ában 100%-on felül van pótdád. (Az objektivitás szempontjából — a szerk.)

ottani Ganz, Röck-gépek, Diesel-motor némi csekély átalakítással innen kapja majd az erőforrást. A víz mű (vízvezetéke, csatornázása elsődrendű és mintaszerű berendezés) Diesel-motoraiba is nyomban földi gázt eresztünk bele; a vágóhid jéggyárát különböző berendezéseit szintén földi gázzal látjuk el.

Itt külön kell megjegyeznünk, hogy ez a vágóhid még a budapestinél is modernebb, praktikusabb és higiénikusabb, hogy Bernády városa minden egyes vállalatához a legelsőrendű erőket szerzi meg tekintet nélkül az összeköttetésekre és ajánlatokra. Pl. vágóhidi igazgatója ritka intelligenciájú s a legalaposabban képzett állatorvos, akinek működése a marostordai aggályos depeccatiót rohamosan megszüntette.

„A [két városi villanytelep üzemén is változást eszközölünk — és a város téglagyárjai is gázfűtésre alakulnak át. Ezek a gyárak is jó vállalatok — válaszolta kérdésünkre. — Pld. lehetőleg természetbeni lakást adunk összes üzeink alkalmazottainak, a lakbéréket fordítván amortizációra. És ez busásan fedezi is és jövedelmezővé teszi a téglagyárakat. Pl. a város 45 rendőre részére is építünk laktanyát, épültek kaszárnyák, iskolák, internátusokkal is és ezek közül megváltott már az állam néhányat. Hasznothajtó befektetések ezek, amiket sokkal rentabilisabbá teend majd a földgáz.

Egyszóval műveinket gáz-erőgépek fogják működtetni. A helybeli gyárakat ugyszintén. Ami az új ipartelepeket illeti, azokat ide hozzuk. T e n n i f o g u n k r ó l a — mondta meglepő biztossággal hangjában — hogy gyárvárossá, erős industriális centrummá fejlesztjük Vásárhelyet. Minden kedvezményt, amit megadunk lehet, megadunk. Telekben, concessiókban. Megvan bennünk az erő és megvan az akarat, csak egy hiányzik hozzá még és ez

— a földgáz — vágék szavába.

— Igen, a földgáz, amit a kormánytól kértünk és várunk.

Ha mi ezt megkapjuk, egy évtized alatt ipari emporiummá emeljük a várost. Megcsinálhatjuk!.. Nézzé, mi történt itt egy évtized alatt!..

— Tényleg el kell ismernem — szóltam — hogy itt minden szinte a földből nő ki. Minden épület új, friss, a város tiszta, rendes, jó karban tartott aszfalt-burkolat a kocsiútja is, tökéletesen új épületsorok, pompás színház. De mindez, mintha rövid pár hónapos volna.

— Mindent rövid pár év alatt csináltunk.

— De honnan a nervus rerum gerendarum? — kérdém mosolyogva.

— Uram! — szólott komolyan s ez a legjellemzőbb erre az emberre — 10 évvel ezelőtt ez a város kölcsönért fordult egy legelőkelőbb bankhoz. Nem kapott. Lótott fűhöz-fához. Nem kapott egy fityinget sem! Pedig égető, de égető szüksége volt rá. Nem adtak sehol. E kietlen helyzetben mit volt mit tennie?: egy millió koronát érő regále-kötvényeit elzálogosította 300 ezer koronáért a Hitelbankban. Ez az egyik. A másik? Ma 16 millió korona adósságunk van és ez esetben ez az adósság ennek a városnak büszkesége. Ily hitelképessé lett ez a város, amelyre már talán a halálharangot is megkondították (és ha még egyszer ennyi kell, még egyszer ennyit is könnyűszerrel megkapunk.) Ha körülnéz,

— ön mondta! — virulást, fejlődést, fellendülést lát.

— Ez lehet látszólagos és erőltetett — mondtam. — Kérdés, elbirja-e könnyedén normál-budget-jük?

— Vajjon elbirja-e? Hiszen nyereséggel dolgozik minden művünk, még a vágóhidunk is.

— No az hihető, mert kiváló ember a vezetője.

— Ugy vagyunk az üzemeinkkel, hogy nemcsak az amortizációt fedik, hanem még fölül is marad évről-évre és így gyarapodik a város. Hiszen pl. úgy számítottam ki a rendőrlaktanya építését is, hogy a lakberek fejében eddig kifizetett összegek az évi amortizációt és karbantartást fölülleggel fedezzék és ezzel még téglagyárainknak munkát és hasznot is biztosítottam.“

* * *

Hát ez a marosvásárhelyi polgármester. És ez mindjárt városának is megadja a konturjait. Mi azt mondjuk, az a benyomásunk, hogy a pénzügyminiszter az ország érdekében cselekszik, ha megadja a nemes székely faj metropolisának a gázt. Építsenek még erősebb várat a magyar kulturának és mutassák meg Csaba vezér késő unokái, hogy alkalmas a szíftya-vér az industrializálódásra.

Megérkezés Vásárhelyre.

Marosvásárhely egész polgárságát erősen foglalkoztatta a budapestiek látogatása. Nem voltak zászoldisbe borult házak, de annál élénkebben beszéltek róla családokban és utcán-utfélen. Már két hét óta folyt a lázas készülődés a vendégsereg fogadtatására. B ü r g e r Albert gyáros, a székelyföldi szövetségi fiók elnöke, volt persze az egésznek a lelke s mellette fejtegette ki teljes agilitását a szövetség fölöttébb szimpatikus titkára, dr. T i s c h l e r Márton ügyvéd. A város részéről B e r n á d y György polgármester oldalán dr. C s i s z é r Albert városi főjegyző helyettesével buzgólkodott, aki serényen közreműködött abban, hogy sehol semmi fennakadás ne legyen. Nem is volt. El kell ismerni, hogy hiányzott a lázas kapkodás, ami a budapesti kongresszusok vezetőit jellemezni szokta.

10-én, szerdán délelőtt féltizenegykor robogott be a vonat az állomásra, melynek peronáján egybesereglett Marosvásárhely társaséletének java, természetesen a helybeli gyárosok küldöttségével az élén, hiszen a gyáriparosok közgyűlése adta az egész excursióra az impulzust. Ott voltak B ü r g e r Albert sörgyárossal és biztrai F a r k a s Hermann fűrész- és erdőtulajdonossal élükön H a i m a n n Ignác malomtulajdonos, K e l e t i Péter cukorgyári igazgató, S t r a e t z Emil szesz- és cukorgyáros, F e k e t e Izsák malomtulajdonos, S c h w a r c z Mórincz fűrésztulajdonos, B r e c k n e r Vilmos szappangyáros, B u s t y a Lajos faáru-gyáros. A vármegye képviselőjében megjelentek K ö l l ő Ignác alispán. A főispán, id. gróf H a l l e r János, a budapestiekkel érkezett. Súlyos baleset érte, úgy hogy ágyban kellett maradnia. A város képviselőjében: B e r n á d y György polgármester

Eredeti FREDIT CSAPÁGYFÉMEKET minden célra ALTALÁNOS MŰSZAKI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
megfelelő minőségekben gyárt kizárólag az: BUDAPEST, V. ZRINYI-UTCA 1. GRESHAM PALOTA.

és helyettese Hofbauer Aurél, Geréb János főkapitány-endórtanácsos, Dreskovits rendőrkapitány, dr. Szupján Samu kir. főügyész helyettes, Horváth Miklós főszámvevő, dr. Sós és dr. Csiszér főjegyzők, stb. stb.

Mikor a vendégek kiszálltak, Bürger Albert üdvözölte lendületes szép szavakkal az érkezetteket, kiknek nevében dr. Maly Ferenc keresk. min. osztálytanácsos válaszolt. Az érkezettek névsorát a fiók következőkép állította össze:

Vendégek: Koos Mihály min. tan., a székelyföldi kirendeltség vezetője, báró Kemény Ákos főispán, kissármási Maly Sándor min. tan., dr. Maly Ferenc műszaki tan., Edvi Illyés Aladár min. oszt. tan., Pfeiffer Ignác műgyet. tanár, Csathó Gábor alispán, báró Hatvany Deutsch József, dr. Hegedüs Lóránt orsz. képvis., dr. Helvey Tivadar gyáros, ifj. dr. Chorin Ferenc, Rök István gyáros, Eisele József gyáros, dr. Biró Pál gyáros, Satori Mór gyáros, Sternfeld Ignác gyáros, dr. Herczfelder Gábor ügyvéd és gyáros, Reimann Ernő gyáros, Takács Béla igazgató Arad, Halmy Leó Arad, Zsiros Károly főmérnök, Sándor János nyug. államtitkár, orsz. képvis., gróf Haller János főispán, Böhm Ferenc főmérnök, a kissármási kálisó kutató kirendeltség vezetője, Bartha Arnold udv. tanácsos, Déry Zoltán nyug. államtitkár, Dobieczycki Sándor orsz. képvis., dr. Freund István gyáros, Henik István vezérigazgató, dr. Klein Arthur igazgató, dr. Walkó Lajos, Kollener Kálmán üvegyáros, Gergely Hugó, Radnai Simon főmérnök, dr. Forbáth Imre műgyet. tanár, dr. Fenyő Miksa titkár, dr. Bischitz Béla szerkesztő, Fodor István udv. tan., Ternovszky Béla itélő táblai elnök, gróf Lázár István nyug. főispán, orsz. képvis., Köllő Ignác alispán, Tauszik B. Hugó kir. tanácsos, kamarai elnök, Csongvay Lajos ügyv., kamarai elnök; az összes helyi pénzüzetek igazgatói, helyi hatóságok vezetői, a szomszédos törvényhatóságok küldöttsegei, Csonotos Olivér, a helybeli munkapárt elnöke, biztrai Farkas Hermann, stb. stb.

Hosszu kocsisorban indultak meg ekkor a város felé. A kocsitábor kettévált. Egy része rögtön Maros-Szent-György felé indult az ott folyamatban levő mélyfurás megtekintésére, a másik része báró Hatvany-Deutsch József vezetésével a vásárhelyi nagy cukorgyár megszemlítésére indult. A jelenlevők bizonyára alig sejtették, hogy ez a cukorgyár a báró Hatvany-Deutsch-család önfeláldozó készségének és hazafiasságának tanuja. Amikor t. i. a nagy cukorkrizis teljes 6 esztendőre bénította volt meg az egész magyar cukoripart és ez éppen a marosvásárhelyi cukorgyár alapítási évével esik össze, báró Hatvany-Deutsch Sándor és háza volt az, amely nem engedte meg az összeomlást. A legnagyobb és — dicséretére tesszük hozzá — tudatos áldozatokat hozva, hogy ezt az ipartelepét Sándor János hathatós közreműködésével megmentsse. Amint meg is mentette ugy, hogy ma is dolgozik. És ez annál szebb cselekedet volt, mert a cukorgyárat az akkori magas cukorárakra basirozták, ez volt az alapítók vezető gondolata és ekkor tartósan — mint említettük — 6

évre romlottak le az árak. És mindezek dacára Hatvany-Deutschék fentartották e gyárat.

*

Déli 1 órakor Bürger Albert vendégszerető házában fogadta az összes vendégeket. Az asztalfőn a szeretetreméltó gazdasszony praesideált. A nagy társaság egészen a gyűlés kezdetéig maradt együtt.

A közgyűlés.

A Komor és Jakab műépítész-tervezte szép városháza nagytermében tartották meg a közgyűlést. A polgárság hazafias gondolkodásmódjára jellemző, hogy a tágas nagyterem üvegfestményei a királyt, Kossuth Lajost, Rákóczi Ferencet és Deák Ferencet ábrázolják.

Zsufolásig megtelt a terem. Bürger Albert ült az elnöki széken, balról mellette Hatvany-Deutsch József báró, jobbról kissármási Maly Sándor min. tanácsos, továbbá dr. Forváth műgyetemi tanár, dr. Maly Ferenc keresk. min. osztálytanácsos, dr. Hegedüs Lóránt és dr. Tischler József ügyvéd.

Bürger Albert mondotta el először is elnöki megnyitóját:

Igen tisztelt közgyűlés!

Nem akarok a földgáz felhasználásának kérdésével itt foglalkozni, mert amint hallani szerencsések leszünk, ezt a kérdést sokkal hivatottabb oldalról fogják ma tárgyalni. Csak röviden reá akarok mutatni, hogy a mai gyűlésünknek egybehívására tulajdonképpen mi indított bennünket.

Mi úgy véljük, hogy a metángáz, ez az olcsó, alkalmazásában igen kényelmes, magas kalorikus értékkel bíró és az eddigi jelek szerint az erdélyi medencében igen nagy mennyiségben előforduló fűtőanyag felfedezése folytán az erdélyi részekben, de különösen városunkban nagyarányú olyan ipartelepek keletkezhetnek, amelyeknek termelése nagymennyiségű és emellett olcsó tüzelőanyagból van függővé téve.

De méltán kérdezhetik Önök, igen tisztelt uraim, hogy mi teszi indokolttá azt, hogy éppen Marosvásárhely legyen az a hely, ahol ilyen ipartelepeket létesíteni előnyös?

Engedjék meg, hogy ezen kérdésre röviden felelhessek.

A metángáznak mint tüzelőanyagként és erőforrásnak való felhasználása körül eminens fontossággal bír az, hogy a gázszolgáltatás belátható időre biztosítva legyen. Már pedig, ha a térképen megnézzük, hol konstatáltatott eddig hozzávetőleges biztonsággal a metángáznak előfordulása, akkor azt találjuk, hogy ez a terület egy kört képez, amelynek gócpontjában Marosvásárhely fekszik. Meg van adva ennél fogva a lehetőség arra, hogy több pontról, aránylag legolcsóbban és leggyorsabban Marosvásárhelyre lesz lehetséges a gázt vezetni, vagyis abban az esetben, ha egyik vagy másik kut kiapadna, akkor más és más kutat lehet aránylag kis költséggel bekapcsolni, aminél fogva a marosvásárhelyt létesítendő ipartelepek üzembiztonsága a legnagyobb.

SZIVATTYUKAT és MÉRLEGEKET

gyárt mint különleges-
séget és legnagyobb rak-
tárt tart épület- és dia-
phragma - szivattyukban

GARVENSWERKE

WIEN, II., HANDELSQUAI 130.

(B. 96/443/46.)

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Marosvásárhelynek nagy vízmennyiség áll rendelkezésére a Maros folyóban, mely víz ipari célokra igen alkalmas.

Marosvásárhely vasut mentén fekszik és a gyimesi szoroson át a fekete tengerhez alig 456 kilométerre van és amennyiben az Óradna és Dorna Watra közötti, alig 50—60 kilométer hosszú vonalszakaszt kiépítenék, akkor Marosvásárhely a Marosludas—Besztercei vonalon és a Bukovinán át alig 400 egy-néhány kilométerre van Noviesielitzától, Oroszországtól határától.

A Maros városunkig hajózhatóvá tehető, minél fogva idővel Marosvásárhelyről vízi ut is fog kinálkozni.

Marosvásárhely már jelenleg is eléggé fejlett iparnál bir, amely cirka 12 millió köbméter gázt használhat fel évenként, aminél fogva a metángáz idevezetése ez alapon is rentábilisnek mutatkozik, eltekintve attól a mennyiségtől, amely házi fűtésre, világításra és a kisipar részére fog előreláthatólag felhasználtni és amely mennyiség évenként szintén mintegy 12 millió köbméterre tehető, vagyis a már látható szükséglet körülbelül évi 24 millió köbméter.

Végül pedig Marosvásárhely abban a szerencsés helyzetben van, hogy egy a gáz, valamint a villamos világítás és erőszolgáltatást házilag kezeli és e tekintetben semerre lekötve nincsen.

Igen tisztelt közgyűlés!

Szövetségünk helyi fiókja mindez indokokat gondosan mérlegelve, még a múlt év őszén azon kéréssel fordult a pénzügyminiszter ur ónagyméltóságához, hogy velünk a gáznak idevezetésére vonatkozólag tárgyalni kegyeskedjék. Kérésünket a miniszter ur kegyesen elfogadni és indokainál fogva méltatni kegyeskedett.

A gáznak Marosvásárhelyre való vezetésének kérdésével ezekután Sándor János ur óméltóságának támogatásával polgármesterünk, dr. Bernády György behatárolva foglalkozni kezdett és az ő agilitásának és buzgóságának köszönhető, hogy a metángáz előreláthatólag Marosvásárhelyt fog először praktikusán felhasználni.

Felmerült ezekután azon közelfekvő eszme, hogy városunkat, mint a gáz által táplált iparnak valószínű gócpontját, bemutassuk gyáros kartársainknak, hadd győződjenek meg arról, hogy Marosvásárhely nemcsak fekvésénél és egyéb már elősorolt előnyeinek fogva, de városunk vezetőségének, de elsősorban dr. Bernády György polgármesterünk bölcs előrelátása és az ebből fakadó iparpártoló és várostfejlesztő politikájánál fogva felette alkalmas arra, hogy hatalmas ipari centrummá váljon.

Hangsúlyozni szeretném azonban, hogy ezzel nem akarom azt mondani, hogy esetleg más ipari gócpontok is nem keletkezhetnek; és nem szeretném, ha a mi actionk is olybá tűnnék fel, mintha mi a gázt csakis a magunk részére kívánnók lefoglalni! Ugy látom ugyan, hogy elsősorban Marosvásárhely az a város, amely erre hivatva van, de azt szeretném látni, ha az erdélyi városok nemes versenyre kelnének iparunk fejlesztésében és gyámolításában! Soha ennél szebb, nemesebb és a hazára több haszonnal járó torna nem produkáltatott!

Ugy legyen!

A közgyűlést ezennel megnyitom!

Br. **Hatvany-Deutsch József** emelkedett ezután szólásra:

Engedjék meg, Uraim, mondotta — hogy a Gy. O. Sz. nevében a legmelegebb szeretettel üdvö-

zöljem Önöket és az igazat megvallva, bámulatunkról is biztosítom az itt látottakon. Hallottuk, mily gyönyörűen fejlődik e város, mily buzgósággal dolgoznak városuk előbbvitelén, de — mondhatom — meghaladja várakozásunkat mégis bámulatos fejlődése. Az energiák dimenziójának oly hatalmas mértékét tanúsítja ez, ami az ország legjobbainak igazi elismerésére teszi méltóvá e város polgárságát és vezetőségét. Ennek az elismerésnek némi adóját kívánom leróni a gyáripárosok nevében akkor, midőn a legmelegebben üdvözlöm e város lakosságát. (Hosszantartó éljenzés és taps.)

Kissármási Mály Sándor: A pénzügyminiszter ur Ó-Excellenciája bizott meg azzal, hogy e közgyűlésen megjelenve, szakszerű tanácsos és véleménynyeljáruljak ez összejövétel eredményéhez és a kissármási gázkut színhelyére is kimenjek. A legnagyobb örömmel teszek eleget ónagyméltósága rendelkezésének, mely abból a nemes szándékból fakad, hogy szeretett hazánk közgazdasági életét fellendítendő, az összes társadalmi és jelesen az itt egybegyűlt oly előkelő közgazdasági tényezőkkal karöltve keressük meg a módokat és utakat, hogy a sármási nemzeti kincs produktív módon legyen hasznosítható. Midőn ónagyméltósága üdvözlését tolmácsolom, engedjék meg kifejezésre juttatnom azon jó kívánságot, hogy koronázza munkájukat a legszebb eredmény és a legteljesebb siker. (Hosszantartó taps és éljenzés.)

Bernády György polgármester: E város közönsége nevében legyenek üdvözölve, t. Uraim, a legőszintébb örömnk- és hazafias lelkesedésünkkel. Mi dolgozni és fejlődni akarunk, mert tudjuk, hogy csak munka árán juthatunk anyagi és szellemi javakhoz, mik nélkül nem boldogulhat semmiféle város.

E város törvényhatósága volt az első, mely ki merte mondani a merész szót, hogy mi vállaljuk a bevezetés költségét. Használni fogjuk e nemzeti kincset e város előnyére s vele az erdélyi magyarság helyzetének megerősítésére. E város nagynevű szülötte, Sándor János (harsány éljenzés) volt az, akinek jóakaratu támogatása nélkül e kérdésben nem lehetünk volna el. Hálásan elismerjük ezt annál is inkább, mert ő általa jutottunk oda, hogy Lukács László pénzügyminiszter ur óexcellenciája (hosszantartó éljenzés) legnagyobb jóakarataról és rokonszenvéről biztosította városunkat. És külön meg kell köszönnünk Mály Sándor (éljenzés) ur óméltósága szives jóságát, aki a legapróbb, részletekre is kiterjedő készséggel és figyelemmel intézte el minden kérésünket. (Éljenzés.)

Egyidejűleg engedjék meg, hogy a betegsége miatt távollevő főispánunk, gróf Haller János ur óméltósága üdvözlését is tolmácsoljam.

Sándor János nyugalmazott belügyi államtitkár: Az erdélyrészi magyarság nevében legyenek üdvözölve a székely városban a Gy. O. Sz.-nek

KENŐANYAGOK, TISZTÍTÓANYAGOK, BŐR-BALATA-

TEVESZŐR-GÉPSZIJAK ELSŐRENDŰ MINŐSÉGEK BEN:

ÁLTALÁNOS MŰSZAKI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST, V. ZRINYI-UTCA 1. GRESHAM PALOTA.

illusztris képviselői! Magas, legmagasabb érdekekről van szó itt, t. Uraim! Legmagasabb érdekekről, a székelység megmentéséről, azon fajról, mely mint a magyar nemzet végvára, hiven teljesítette kötelességét a multban is, jelenben is. Ámde most mégis más a helyzet.

Azelőtt harcos kézzel a végvárakban álltak helyt, most azonban mi munkánkkal fáradunk a magyar nemzet nagygyátételének nehéz művében. És mert a főváros közigazgatásának fellendítésére az ország szellemi és anyagi erőink javát odakoncentrálja, bár nekünk is erősségünk az, mindazonáltal kérjük, hogy most már nyújtsák nekünk is jobb-jukat. Nem különös kívánság ez. Hangoztatták a fővárosban, hogy Erdélynek és a székelységnek külön kívánságai vannak. Nincsenek, Uraim! A székelység érdeke — nagy érdeke az országának. Mi kiveszszük részünket abból a kötelességből, amit reánk ró a hazafiság és apáink dicső multja. A székelység hasznos faj, hogy mily hasznos, mutatja, hogy az ország vezető elemei közt éppen a székelység fia számuk arányához képest nagyobb mértékben foglalnak helyet. Csattanós és aktuális például itt van a Gy. O. Sz. igazgatója, Hegedüs Loránt, ő is székely s igazolja, hogy ha kedvező viszonyok közé jut a székely, ha megfelelő körülmények közé kerül, megállja a helyét és becsületes munkája eredményekkel jár.

Mi, székelyek, nem kívánunk privilégiumot! Vigyék, vezessék a gázt mindenüvé az országba, ahol a nemzet javára van. De engedjék meg nekünk is, hogy a nemzet javára dolgozhassunk!...

Örömmel fogadtuk a földgázt, Istennek e pazar adományát. Ha elvezetik is, maradjon belőle nekünk is! Mi is dolgozni akarunk, mi is az egész ország javára akarjuk hasznosítani! Tegyük lehetővé, hogy amint a mult századokban karddal kezűnkben tették meg kötelességüket őseink, úgy most munkánkkal tehesük meg mi! (Percekig tartó éljenzés és taps.)

Elnök indítványára a választmányt egészítették ki, majd pedig dr. Maly Ferenc tartotta meg alábbi előadását a székelyföldi ipar jövője címen

Erdély és elsősorban a Székelyföld ipara fejlesztésének kérdése újra a legsürgősebben megoldandó feladatok sorába került. Aktuálissá tette a földje természeti kincseinek sokaságát szaporító az a természeti erő, mely a gondviseléstől küldve alkalmasnak látszik e régi probléma megoldására a legnehezebb első lépéseknek utját egyengetni. Hisz sajátságos, hogy talán egész Európában sincs ország, vagy országrész, melyet a természet gazdagabban áldott volna meg kincsekkel, mint Erdély és ahol azok kiaknázása annyira elhanyagoltatnék, mint éppen itt. Nincs is talán ország, melynek lakossága ily kincsek mellett is ily szegény volna, hogy megélhetését sem tudja biztosítani. Évről-évre sok ezer ember hagyja el emiatt szülőföldjét, kivándorol Romániába vagy Amerikába s

szaporítja az ország és főleg a magyarság pótolhatlan veszteségét.

E szomorú tény legnagyobb részét abban leli magyarázatát, hogy a székelyföldnek nincs számbavehető ipara, mezőgazdasága a föld geológiai alakulata miatt nem kielégítő, egyedül az állattenyésztés pedig ezen hiányokat nem pótolhatja.

Felolvasásom tárgyául az erdélyi és elsősorban székely ipar jövőjéről, illetve a jövő megalapozásának egynéhány irányelvéről óhajtok beszélni, melyek szerény véleményem szerint alkalmasak arra, hogy az ipari fejlődés hiányzó feltételeit pótolni segítsék és így annak létalapját megágyazzák.

Minden ipari fejlődés előfeltétele a megfelelő nyersanyag, a megbízható, alkalmas munkásnép, a megfelelő közlekedési viszonyok és a biztosított fogyasztás.

A nyersanyag közelségének szükséges voltát a székelyföld nagy távolsága a központtól indokolja; a megfelelő munkásnép minden ipari termelés elsőrangú tényezője; kellő közlekedési viszonyok nélkül ipari termelés nem képzelhető, a kellő belső fogyasztás pedig azért is bir jelentőséggel, mert a nagy távolságoknál fogva itt a távoli vidékekre szolgáló iparokról, így különösen exportiparokról a külföldi fejlett ipar miatt azonnal nem lehet szó.

A közlekedési eszközök és utak fejlődésével és a városi népesség vagyonosodásával ugyan lényegesen kedvezőbbek ma már a viszonyok, hiányzik azonban még ma is a megbízható és megfelelő munkásanyag, mely nélkül a gyáripari ágak legtöbbször el sem képzelhető.

És mégis kedvező alkalom kínálkozik most az erdélyi ipar fejlesztésére, mert a földgázban oly természeti erőt nyert ez az ország, melynek alkalmazásánál jelentkező előnyök a talán kedvezőtlen viszonyok okozta hátrányokat ellensúlyozni képesek. A földgáznak Erdély szempontjából azért van oly nagy jelentősége, mert lehetővé teszi, hogy ott is gázipar keletkezék, ahol arra a kedvezőtlen termelési feltételek miatt gondolni sem lehetne.

A kormány által az amerikai földgázforrások tanulmányozására kiküldött bizottság egyik tagjának jelentéséből olvasom, hogy az amerikai nagy fejlettségű ipari központokban a földgázt ma már csak ott használják, ahol nagyértékű tiszta tüzelőanyagra van szükség.

Legelőnyösebb a felhasználása ilyképpen házi fűtési célokra, mert ott a gáz m³-jéért a legmagasabb érték érhető el. Így a gázüzem is nyereségesebb és a fogyasztó is jelentékeny megtakarítást ér el.

Másodsorban következik a felhasználás világítási célokra, mely az Auer-égők segítségével jól eszközölhető.

Végül felhasználják a földgázt erőgépek felhasználására is, még pedig úgy gázgépekhez, mint kazán-telepek fűtésére gőzgépek és gőzturbinák üzeméhez, még pedig elsősorban villamos áramfejlesztő telepeknél.

A jelentésekben foglaltakkal az erdélyi földgáz kihasználásának irányelvei is jórészt adva vannak.

A gázforrások közelében elsősorban nitrogénipari telepek (műtrágyagyárak) alapíthatók, mert ezek rendkívüli tüzelőanyagszükségletből eredő haszon mellett az alkalmas munkáskezek hiánya ezek alacsony száma miatt szerepet nem játszik.

A műtrágyagyárak mellett, Erdély viszonyait tekintve, a közel jövőben az üveggyártás, tégl- és

Festékek

lakkok

(B. 2139420/189 II)

megbízható, szolid és olcsó beszerzési forrása

Krayer E. és Társa Budapest

festék-, kence- és lakkgyára * 01. és kir. udvari szállító.
Főraktár és iroda: Ócsa, és kir. Fensége, József főherceg udv. szállítója. A m. királyi államvasutak, államgép- és vasgyárak, az összes waggongyárak Budapest főváros szállítói.

V. Váci-ut 34.

„Krayer festékudvar“.

cementgyártásra nyílik, kiváló tér és a már jelentkezett ajánlattevők komolysága miatt remélhető is, hogy a gázvezetők kellő feltárása és így a rendelkezésre álló gáz mennyiségének hozzávetőleges megállapítása után az ipari kihasználás a fent jelzett irányokban meg is fog történni.

E gyárak létesítése Erdély iparának jövőjére rendkívüli fontosságu, mert alkalmasak arra, hogy hatalmas lökést adjanak az ipari akciónak és főleg Erdély társadalmának és mozgatói legyenek egy igazán céltudatos komoly munkának. Ennek első jeleit örömmel üdvözölhetjük Marosvásárhely és Kolozsvár város közönségének ama törekvésénél, hogy a földgáznak a városokba való bevezetését s részben városi részben ipari üzemekre való felhasználását biztosítsák.

A gyáripar fejlődésének alapja nem a kisipari vagy bármely formában levő háziipari ággal érhető el, hanem a viszonyok szabta körülmények mérlegelésével kell a fejlesztés lehetőségét megállapítani. A földgáznak a városokba való bevezetése szolgáltatson alkalmat egy erőteljes kisipari akció bevezetésére.

A kisiparos előbbrejutásának legtöbb esetben nem a megfelelő szerszám vagy berendezés, vagy a szaktudás az oka. A szaktudást könnyen elsajátíthatja, gépeket és szerszámokat beszerezhet, ha másként nem, részletfizetésre, ami azonban igen gyakran megnehezíti működését, az a szükséges forgó tőke hiánya.

Olcso és kedvező fizetési feltételű kisipari hitel nyújtása sokszor többet segítene az iparoson, mint sok tanfolyam vagy különleges gép. Sok segélyezés volt hiábavaló és sok gép hever kihasználatlan az iparosok tokeszegénysége miatt. Ez az a tér, hol legjobban lehet a kisipar erősödését előmozdítani és itt van helye a társadalmi tevékenységnek. Mert ezt a kérdést kizárólag állami intézménnyel vagy állami segélylyel megoldani nem lehet.

Elsősorban társadalmi feladatnak tekintem továbbá a gyáripar versenyét már nem bíró kisiparosoknak a gyáriparra vagy otthoniparra való áttérést megkönnyítendő akciót ép úgy, mint a főleg otthoniparosokat foglalkoztató vállalatok létesítésének iniciálását.

S ebben láttam hivatását a Gyáriparosok Országos Szövetsége székelyföldi fiókjának, mely mint egy ma már hatalmas szervezet exponense s kellő erkölcsi erővel rendelkezik a feladat sikeres megoldására.

Az ő kezdeményezésére volna megalakítható a cipész kisiparosokat a végromlástól megmentendő cipőgyári vállalkozás. Ugyancsak talaja volna az utóbbi években hazánkban örömdetesesen fejlődött kötött árúk gyártásának.

Célszerűnek vélném, ha a Szövetség maga indítaná meg az ezen alapításokra vonatkozó akciókat, mert tagjai sorában tekintélyes és nagy tapasztalatokkal rendelkező gyárosok vannak, kiknek részvétele a sikert máris jelentékeny mérvben biztosítaná.

Hogy ez a munka a kereskedelmi és iparkamara dicsérendő kezdeményezései alapján a jövőben tervszerűen és kellő határozottsággal legyen keresztülvihető, az érdekeltég által már többször sürgetett székelyföldi ipari kirendeltség létesítése látszik szükségesnek, hogy így a miniszterium egy hivatali közvetlen és állandó érintkezéssel ismerje meg a háziipari vidékeket és a háziiparosok sajtátságait s a fejlesztést eredménnyel kezdeményezhesse és irányíthassa.

Ezekben óhajtottam röviden összefoglalva azon irányokat megjelölni, melyeket véleményem szerint a közel jövőben követni kellene az erdélyi és első sorban a székely ipar fellendítésére irányuló törekvésekben.

Egy-egy feladat jutna Marosvásárhely közönségének, a Gyáriparosok Orsz. Szövetsége székelyföldi fiókjának, a Kereskedelmi és iparkamarák és a székely társadalomnak együttesen és a kereskedelmi kormányzatnak.

Ezután Hegedüs Loránt igazgató emelkedett szólásra s a földgáz felhasználásának kérdésével kapcsolatban kifejtette a székelység gazdasági jövőjének programját.

Magyarország jövőendő közgazdasági kialakulása csak két jelszóval lehetséges. Az egyik: El a politikától! E jelszót már évek óta használja s abban látja a nemzet boldogulását, ha ezt egykor megérti a nemzet. Nézete szerint az ország gazdasági fellendülése csak így érhető el. Minden gyáralapításból a dolgozó nép számára kenyér lesz.

El az államtól!.. ez a másik jelszava. Végét kell végre vetni annak, hogy mindenki az államtól várja boldogulását. A magyar ipar egész tevékenysége ma jórészt abban merül ki, hogy az államra támaszkodik, annak segítségétől várja létesítését. És ez a sikertelenség kulcsa. Társadalmi betegségnek tartja azt, ami a magyar közéletbe befészkelte magát, hogy t. i. mindenki a hivatalnoki pályára lép. A magyar értelmiség minden tekintetben az államra támaszkodva, egy fix jövedelmezőségű államhivatalnoki osztályban tömörül. Az általános drágaság kérdése így válik érthetővé. Ennek részbeni oka t. i. nem valamely rendkívüli körülményben van, hanem a pénz értékcsökkenésében keresendő. Ez természetes folyamánya annak, hogy a pénz értékcsökkenésével a munka értéke emelkedik s ez aztán automatic szüli a nyerstermények áremelkedését. Óriási hibának tartja, hogy nálunk nem követték a gazdasági életben a lassu és biztos fejlődés törvényét, mint Angliában, hanem bizonyos ugrásokkal akartunk ujitásokat behozni a természetes fejlődés törvényeinek figyelembe vétele nélkül. A legjobb közgazdasági munka szerinte Robinson Crusoe regénye. Ebből az egész közgazdasági fejlődés megoldható: először is szabadá teszi szigetén a földet; mikor már műveli a földet, annak biztosítására védelmi eszközökről gondoskodik, azután cserekereskedést kezd az india-nokkal. Ezután már elhibázottnak tartja a regényt, mert megjelenik a hajó és elviszi Robinsont hazájába, holott megalapíthatta volna indiánjaival az első termelő és hitelszövetkezetet.

Azt hiszi, hogy a Királyhágón tuli részek jövő fejlődésének alapja az, ha a kötött birtok felszabadul. E részekben a gyáripar teremtését a munkaerő kérdése dönti el, mert lehet hitel s pénz nélkül gyáripart teremteni, de munkáskéz nélkül nem. Ezért mondja, hogy a fejlődésnek egy útja van s ez a természet útja. Ő a maga részéről három személyt képvisel itt. Jelen van mint a Gy. O. Sz. igazgatója; aztán mint a Ház hadügyi és pénzügyi előadója. Ez utóbbi minőségében szerezte a sajnálatos tapasztalatot, hogy az állam pénzügyi alapja az alkohol. „Hive voltam — mondja — az önálló banknak is, az önálló vámterületnek is, de mindig akkor, mikor a nemzet más véleményen volt. Megvan ennek az oka. Ő mindig akkor kívánta, mikor az megvalósítható volt. Megtalálta a kulcsát annak, mikor

fog elkövetkezni ezek megvalósításának időpontja, de ehhez bennünket a — hadügyminiszter fog elvezetni s nem a politika. Ez oly természetes folyamánya lesz a hadügyi költségek emelésének, hogy mikor már az alkotmány alapjai a további megterhelhetést már meg nem fogják bírni, akkor önkéntelenül be fog következni ez az időpont. Nézete szerint a gazdasági önállóság kérdése lehet szerencse a nemzetre, de lehet szerencsétlenség is. Szerencse lesz, ha bekövetkezése elkészülve találja a nemzetet, de szerencsétlenség lesz, ha beköszöntésekor készültenek leszünk. (Zajos helyeslés és hosszantartó taps.) Határozati javaslatot nyújt be és kéri elfogadását.

Határozati javaslat. A Gy. O. Sz. székelyföldi fiókjának mai közgyűlése a megjelent gyáriparosok és hatóságok egyhangú véleményét abban foglalja össze, hogy az erdélyi földgáz-források energiája legelső sorban Marosvásárhely környékén létesítendő gyártelepek részére használtassék fel s a közgyűlés felkéri úgy a szövetséget, mint a kir. kormányt, hogy ezen egy nemzeti, mint gazdasági szempontból leghelyesebb megoldást minden eszközzel karolja fel s mielőbb juttassa érvényre.

A határozati javaslatot egyhangulag elfogadták.

Végül dr. **Tischler** Márton javaslatára üdvözlő táviratokat küldöttek Lukács László pénzügyminiszternek és Chorin Ferenc főrendiházi tagnak.

A közgyűlés ezzel véget ért.

Közgyűlés után

a város ipartelepeit keresték fel sorra a város vendégei. Az új gázművekben a műszaki igazgató módfelett szívesen és tapintatosan fogadta az egyes látogatókat is és tetszettek fejtegetései, hogy mily könnyedén lesz képes gépeivel a földgáz-üzemre áttérni. Végig felkeresték a város tulajdonában levő ipartelepek egész sorát, valamint a szinte hihetetlen virágzásban levő magán-ipartelepeket is. Sokáig időztek pl. biztrai Farkass Hermann nagyszerűen berendezett fűrészgárában, a cukorgyárban és Bürger Albert sörgyárában, mely 45 ezer hektoliter sör gyártására van berendezve és nemcsak Erdély, hanem Magyarország is a fogyasztója.

A bankett

8 órára a Transsylvania-szálló tágas udvari üvegsarokában bankettre került össze az egész társaság. Százon felül volt a résztvevők száma és végtől-véig emelkedett hangulatban folyt le, aminek részben talán az is volt az oka, hogy az unalmas sablonos felköszöntők egészen elmaradtak.

A menu a következő volt: erőleves csészében, Balatoni fogas tatármártással, párolt bélszín, korai főzelékkel, idei zöldkáposzta, sertésborda szeletkékkel, Csirke és libasült, uborka-, fejjessaláta és vegyesgyümölcs befőttel, rizs a la Trautmannsdorf, Eper crême, Sajt, alma, feketekávé, Chateau Ujvár, Törley Casino.

Kissármáson.

A közgyűlést követő napon, csütörtökön a Kissármás határában levő gázkutat keresték fel.

Marosludasig a rendes reggeli személyvonattal indult el a 70 főből álló társaság. Ott már különvonat várta, hogy Kissármásra vigye. Hölgyek is voltak jelen, akik egy kéttengelyű kocsi salonjában helyezkedtek el. Az alábbi vásárhelyi

urak feleségei tették a gyárosoknak igazán kellemsé a kirándulást. Ott volt:

Bernády György polgármester,

Bürger Antal sörgyáros,

dr. Bodó Lajos ügyvéd,

lovag Reichhardttsberg József bankigazgató,

Keleti Péter cukorgyári igazgató és

Aronson Bertalan bankigazgató felesége.

Dél felé járt az idő, mikor meghallatszott a gázkut erős harsogása. A nyílt pályán állt meg a vonat. Balkézzről pár holdas terület van bekerítve dróttal, felső részén áll a kis faház, melyből 3-4 m vascső mered. Azon zuhog ki a gáz, bődületes harsogást vivén véghez. Dr. Böhm Ferenc főmérnök előrelátásából vattával tömi be mindenki fülét. Belépünk a házikóba. Nem úgy van, mint harmadéve, amikor sós pocsolya közepéből meredt ki a gázcső. Betonalaapon erős öntöttvas alkotmány, négy felé nyíló öblös csőnyílással, melyek 1/2 m-es átmérőjű kerékekkel nyithatók. Mikor kinyitottuk az ajtó felé, mintha vihar tombolt volna. Bernády polgármester finom angol kalapját marokba gyürve akarta a csőnyílásába begyurni. Mintha szélvész kapta volna el, röpitette ki az ajtón, kitépve kezéből. Böhm főmérnök szerkesztőnk kemény kalapját messziről közelítette a cső szájához. Szempillautás alatt feltepte a beragasztott bélést és galacsinná gyürte. Az ajtó előtt elhaladó ruháját meglebegtette a föld mélyéből előtörő hideg gáz és a vattacsomagot el-elkapkodva valóságos hópelyhekkal árasztotta el a füvet. Baloldalon az ablak felé vékonyabb kaliberű nyílás is van, jobbról feszült-ségmérő és 5 mm-es hosszabb cső kézi tartányok töltésére. Ezenkívül egy 5 cm-es cső egészen a vasutvonalig, melyen majd a Máv. részére fogják tölteni a vastartányokat.

Elzárták a gázt. Azaz, hogy elzárni nem lehet, de már a kísérletnél is köröskörül mozogni kezdett a föld. Apró sóforráskák látszanak mindenfelé, némely helyen már mélyebb gödröt vájt a feltörő gáz és ott erős csobogással dobálta a vizet.

Majd Veszprémi főszolgabíró 2-300 m-re levő tanyájához vonult a társaság, hol az odavezetett cső végén meggyújtották a gázt. Vöröslánggal égett, 3-4 m hosszú nyelveket lövellve, óriási forróságot árasztva. Ugyanott már égették is vele téglát. „Kár, hogy ezt a szép látványt másképp nem is élvezhetnők, ha Veszprémi nem tartana e célra száraz lóherét — mondotta valaki. — Az állam, mikor annyi külföldi önzönlik ide, csinálhatna valami kísérleti telep-félt“.

*

Egy órai időzés után Marosludasra utazott a vendégsereg, amelynek vasuti étkezőjében társasébed volt. Bernády polgármester lelkes beszédben köszönte meg a látogatást és különösen a pénzügyminiszter képviselőjéről beszélt lelkesen. Bárány-Deutsch József a hölgyeket éltette szelímesen. Kissármási Mátyás Sándor Bernády polgármestert köszöntötte fel.

Fél 5 órakor a marosvásárhelyiek hazautaztak. A budapestiek kísérték a ludasi csángótelepre és fél 7-kor Budapestre tértek vissza.

HAZAI HIREK.

Egy házasság. E hó 16-án, kedden lesz Böhm Ferenc kir. főmérnöknek, a kissármási bányászati kutató kirendeltség vezetőjének, esküvője Kiscégen, Wachsmann Emmyke urleánnyal, Wachsmann Péter ottani földbirtokos bájos leánykájával. Böhm Ferenc a legkiválóbb fiatal bányamérnökünk, aki egyben geológus is. Csak a minap kapta a koronás arany érdemkeresztet kitüntetésül. Ritka tehetségű, szorgalmas fiatalember, aki házasságkötése előtt közvetlenül is jár-kelet, utazik körzetében. Amikor Romániába küldték, betegen feküdt. Felkelt és mint a katonáé kapott parancsra, ment, dolgozott és egészséges lett. Böhm Ferenc most esküszik örök hűséget szerelmének és házasságkötése után nyomban ismét folytatja a munkát, a földgáz-források feltárását.

Róth Flóris ünneplése. Kedves és meghatározó módon nyilatkozott meg a szeretet és ragaszkodás Róth Flóris bányagazgató iránt névnapja alkalmával. A salgótarjáni köszénbánya r.-t. tisztviselői és alkalmazottjai, névnapja előestéjén a bányazenekar indulói mellett vonultak a bányagazgató lakása elé, hogy ünnepeljék azt a férfit, aki pontos és lelkiismeretes munkája által főlebbvalóinak bizalmát, igazságossága által alattvalói szeretetét, s a község érdekeit szíven viselő barátságos lelkével a polgárság tiszteletét és nagybecsülését kiérdemelte. A bányatársulat alkalmazottjai nevében és a Polgári dalkör nevében Muschong Rezső intéző, az altisztek nevében pedig Marossy Vince üdvözölte az ünnepelet. Az üdvözlés előtt és után az újjászervezett Polgári dalkör énekszámai gyönyörködtették a nagyszámban összegyűlt közönséget.

Kissármási Mály Sándor miniszteri tanácsost Marosvásárhelyre utaztatásban könnyen végzetessé válható baleset érte. A vasuti kocsi hálójából fejére esett egy súlyos bőrönd, melynek éles szélé jobb szemöldökét felhasította. Ha egy szikrát alább sérti meg, a legsúlyosabb csapást mérte volna a közszerepben álló miniszteri tanácsosra. Így is véresre sebezte szemöldökét, amit Vásárhelyen mostak ki. Ennek dacára Kissármásról Böhm Ferenc főmérnök kíséretében elment Marosugrára és a többi Marostordában most mélyítés alatt levő furólyuk megtekintésére.

Új zárkutatmányok és kutatási engedélyek. Az oravicai kir. bányakapitányságnál április hóban kutatási engedélyt nyertek: Avmenky István, Kremser Sebestyén, Pokrean Miklós Aurel és társa, dr. Ábrahám József, Pasen Pál, Herics Márton és dr. Schul Ármán. Zárkutatmányokat jelentettek be: Kremser Sebestyén, Radimna és Suskán, Pokren Miklós Aurel Csudanovecen, Niagul Miklós Teregován, dr. Ábrahám József Plavisevicán, dr. Schul Ármán Valca-Bolvásnicán és Bogoltin, Pasen Pál Toplecen; Westphalen Viola Tomest, Rumunyeszt és Goizesten, Herics Antal Ó-Moldován, Dancea Lucian Mocsároson, Tivérazer Károly Lunkány és Rom. Gladnán.

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület Budapesti Osztálya legközelebbi ülését, a nagyszámu tatai tagtársakra való tekintettel, 1911. május hó 21-én Tatabányán óhajtja megtartani, ha erre idejekorán kellő tag jelentkezik. Ezért az Egyesület külön lapon intézett kérdést tagjaihoz, hogy hajlandók-e a tatai kiránduláson résztvenni. A részletes program csak a válaszok beérkezése után lesz megállapítva.

Szent-Lukács-fürdő, téli és nyárigyógyhely, Budán

csusz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen. Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszdók. Szállodák, gondos penzió. KRISTALY forrásásványviz étvágyat javít, gyomorrontást megakadályoz. Vidékre és külföldre fuvardíjmentes szállítás. BK. 677 501 52.

A LAPP HENRIK-féle MAGYAR MÉLYFURÁSI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG még egy urat

kiván

vezető állásra

alkalmazni. Szives ajánlatok, melyekhez kimérintő curriculum vitae csatolandó s fizetési igények is megjelölendők, Lapp Henrik igazgatósági elnökhöz küldendők, Aschersleben (Prov. Sachsen.)

(B. 174.590.19.)

TELEFON 8270

FARKAS ÉS TÁRSA

VASSZERKEZETI GYÁR
BUDAPEST, VI., LEHELUTCA 8.

A FARKAS-FÉLE TÖRV. VÉDETT HERKULES VÉDETT 100M-
VASABLAK A KERESZTEZÉS NÉL NINCIS ÉVŐKÖRTEVE MIÉRT IS A
LEGERŐSEBB

LEGSZEBB ÉS
LEGOLCSÓBB

KÉRJEN ÁRJÁNLATOT HERKULES TÖRV. VÉDVE

B. 255651. 33.7

Erélyes bányafelőr

aki bányaiskolai végzettséget és gyakorlatot tud kimutatni, különösen bányüzemi és bányamérői teendőkből jártassággal bír, magyar, német és esetleg szláv nyelven beszél és ír, azonnali belépésre kerestetik. Az alkalmazás állandó. Ajánlatok és bizonyítványmásolatok, igények megjelölésével „Dobsinai Rézművek Részvénytársaság” Dobsina címre intézendők, B. 3747. 579. 21)

TÖRLEY

TALISMAN · CASINO · RÉZERVÉ

B. 985. 419. 19.

Vásároljon osztálysorsjegyet

a Török-palotában,

Budapest, IV., Szervita-tér 3C.

Fiókok: VI., Teréz-körút 48. Telefon 24-27.
V., Váci-körút 4. sz. Telefon 11-58.,
Távíráti cím: „Török-kék” Budapest.

1/4 sorsjegy 1/2 sorsjegy 1/3 sorsjegy 1/5 sorsjegy
K 12.— K 6.— K 3.— K 1.50

== Huzás már május hó 18-án. ==

(B. 985. b. 586. 19.)